

ERDÉLYI FIATALOK

ROMÁNIAI • MAGYAR • FŐISKOLÁS • LAP

SZERKESZTI: LÁSZLÓ DEZSŐ

II. évf.

1931

április

4. szám

HUSZOLDALAS SZÁM ÁRA: FŐISKOLÁSOKNAK 12, MÁSOKNAK 20 LEI

Alapítók: Balázs Ferenc, Bányai (Baumgarten) László, Biró Sándor, Debreczeni László, Demeter János, Dsida Jenő, Jancsó Béla, dr. Jancsó Elemér, László Dezső, László József, Mikó Imre, dr. Péterffy Jenő.

Szerkesztőségi titkár: László Ferenc.

Technikai szerkesztő: Csákány Béla.

Munkatársak: Antal Gusztáv, Babos Sándor, Bacsoni Flóra, Bakk Péter, Balázs János, Bede Emil, Bélteki László, Borbáth Dániel, Csögör Lajos, Dánér Lajos, Egyed Béla, Ébert Hajnalka, Fazekas Sándor, ifj. Fekete Domokos, Ferenczy Géza, ifj. Ferencz József, Fogarasi Géza, Gagyí László, Gurka Vilmos, Gyergyai Judit, Gyarmathi Árpád, Gyenge László, Huszár Kálmán, Héjja Kálmán, Jánky Sándor, Kekel Béla, Kész Antal, Kiss Árpád, Kovács Jenő, Kovács György, dr. Kovács József, ifj. Kristóf György, Koncz István, Kovács Lajos, Kőpeczy Jenő, Kristóf Ödön, Laczkó László, Lászlóffy Árpád, Lászlóffy Ernő, Méliusz N. József, S. Nagy Béla, Nagy Rózsa, Opra Benedek, Orbán Endre, Papp Ferenc, dr. Parádi Kálmán, Pogány Albert, Rohonyi Vilmos, Sükösd Pál, Szabó István, Szentiványi Elek, Szilágyi Olivér, Takáts Albert, Vargha Lajos, Varró Dezső, Váró György, Vita Zsigmond, Vitályos Iván, Ziegler Emil, ifj. Zsombery László.

Falu szeminárium vezetősége: Demeter Béla elnök, Venczel József titkár, Baczó Gábor, Gyallay Papp Zsigmond, Haáz Ferenc, Miklós András, ifj. Szabó Géza, Szigethi Béla.

TARTALOM:

Dr. Jancsó Elemér: A régi és az új magyarság harca	63
Szappanyos József: A bukaresti „Koós Ferencz Kör” Diákosztálya:	67
Debreczeni László: Veszedelmek	69
Biró Sándor: A franca ifjúság gondolkozása	72
Meliusz N. József: A német ifjúság harca	74
Székelyföldi estélyeink:	
László József: Az Erdélyi Fiatalok Csikszeredán és Gyergyószentmiklóson	77
Mikó Imre: Az Erdélyi Fiatalok Székelyudvarhelyen Oklándon	78
Szemle:	
Az Erdélyi Fiatalok és az erdélyi magyar egyházak (László Dezső)	79
A mai európai fiatalság útja (Jancsó Béla)	80
A második főiskolás szavalóversenyhez (Jancsó Béla)	82
Falú-munka	
Falúfejlődés (Szigethi Béla)	83
Egyesületi élet:	84
Szerkesztőség hírei:	84

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Str. Iuliu Maniu (Szentegyház-u.) 8. Székely Társaság helyisége. Kéziratok és a lap adminisztrációját érintő levelek a szerkesztőség, illetve a kiadóhivatal címére küldendők.
Bukaresti szerkesztőség: Bokor Béla szerkesztő, Andrassy Zoltán, Blénessy Irénke, Kiss Dezső munkatársak. Cim: București II. Str. Sft. Voivozi 50.

Lapunk kolozsvári megbízottai: Báthory-Apor szeminárium: Venczel József, Ref. Kollegium: Miklós András, Ref. Theológia: Antal Gusztáv. Unit. Kollégium: Csiki Andor, Ref. Szeretetház: Kóréh Rózsika, Marianum: Kóri Mária.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Belföldön: főiskolai hallgatóknak félévre (5 szám) 50 Lei, egész évre (10 szám) 100 Lei; másoknak félévre 100, egész évre 200 Lei. Magyarországon: főiskolásoknak félévre 2,5, egész évre 4,5 P., másoknak félévre 3,5, egész évre 7 P. Csehszlovákiában: félévre 25, egész 50 csekkorona. Jugoszláviában: félévre 40, egész évre 80 dinár. Más országokban: félévre 5, egész évre: 10 svájci frank. Előfizetési díjak a kiadóhivatalba küldendők. Egyes szám ára belföldön: főiskolai hallgatóknak 10, másoknak 20 Lei. Magyarországon: főiskolásoknak 50, másoknak 70 fillér, Csehszlovákiában: 5 csekkorona. Jugoszláviában: 8 dinár, más országokban 1 svájci frank.

MAGYARORSZÁGI FŐBIZOMÁNYOS: „Studium” könyvesbolt, Budapest, Múzeum-körút
Magyarországi előfizetési díjak általa is beküldhetők. Csekk számla: 4041.

MEGJELENIK HAVONTA egyszer, július és augusztus kivételével.

A régi és az új magyarság harca.

Irta: *Dr. Jancsó Elemér.*

Amióta Ady betört Dévénynél az „új idők, új dalaival”, azóta állandóan folyik a harc irodalmi és világnézeti fronton a költő által megálmodott új magyarságért. Ady szomorú jóslatai valóra váltak, Trianon négy részre szakította az amúgy is kis számú magyarságot, a végzet szele döbbenetes erővel zúgott el felettünk és elsöpört sok mindent, amiről nem is olyan régen azt hittük, hogy örökéletű marad. Ady és ellenfelei, akik egykor az első nagy harcokat megvívták, rég halottak már, de a „halott Patroklosz” felett most is folyik a harc; más és új formában. A tegnapi és a mai magyarság meg-megújuló küzdelme ez, amely lassan, de biztosan az utóbbi győzelmét fogja magával hozni.

Ezeket a sorokat a Móricz Zsigmond körüli vita iratja velünk, az a heves, hetekig tartó irodalmi harc, amely *Hegedüs Lóránd* és *Négyesy László* vitájából indult ki. Hegedüs egyik felolvasásában kikelt az egyetemi tanárok és a hivatalos irodalompolitika maradi lovagjai ellen és a nemzeti irodalomnak általuk hirdetett elveit lerombolva, annak új értelmezését próbálta adni.

Erre Négyesi rendkívüli és tőle is szokatlan hevességgel támadta meg Hegedüst, az a Négyesi, akit legutóbb 70 éves születésnapja alkalmából valóságos fejedelmi pompával ünnepeltek meg a filologus körökben és hatalmas kötetben méltatták, mint a konzervatív szellem egyik legfőbb apostolát. A Négyesi–Hegedüs vitába szólt bele *Móricz Zsigmond* és az ő és Ady ismert felfogásában próbálta a nemzeti jelleget megmagyarázni az irodalomban.

Cikkében a felvidéki magyar ifjúság átértékelte és mégis izzóbb magyarságáról is ír. „Ők már nem mondják, hogy Magyarországon kívül nincsen élet, s ha van élet, az nem élet. Ők már úgy látják, hogy a magyar világon kívüli élet okosabb és emberségesebb élet.” Ez a mondat nyilvánvalóan a felvidéki magyarság belső életére, új világlátására vonatkozik. A megjelenése után nyomban seregestől rátámadó konzervatívok azonban *az egész cikk gondolatmenetét nem nézve*, e mondata szavaiból kovácsoltak ellene vádakat.

A lehangosabb *Pekár Gyula* volt, aki a Petőfi Társaság március 15-iki ünnepi gyűlésén Móriczot „bacillus-hordozónak” nevezte és azzal vádolta, hogy „beállt az egyik utód-állam *magyarellenes propagandistájának*.”

Milóty István sem maradt el mellette igazságtalan vádaskodásaiban. Csehbarát írónak nevezi Móricz Zsigmondot és azt ajánlja neki, hogyha annyira tetszik a csehországi szociálisabb és demokratikusabb légkör, akkor költözzék oda.

Móricz Zsigmond az őt ért támadásokra nyugodt és komoly hangon válaszolt több cikkben a Pesti Naplóban és a Nyugatban („Ha Petőfi élne”, „Az irodalom és a „faji jelleg”, „Mai napok” stb.). Rámutat Négyesi avult felfogására, amellyel évtizedek óta „operál”, de amelyekkel ma, a világháború és Trianon után nem lehet élni többé. „Ez a Trianon semmitse változtatott a tanár urak felfogásán,

sőt jól jött nekik, mert felhasználhatják dorognak a saját érdekében. A megcsontított Magyarország ténye csak arra való nekik, hogy még jobban megnyírják az önképzőkörök gondolatvilágát, hogy a cserkészekkel hazafias műdalokat énekeltesenek és hogy egy vértelen irredentizmust teremtsenek.” Majd a felvidéki magyar ifjúságról beszél és többek közt ezt mondja: „Magyarok ők, magyarabbak, mint itthon szegény, sötétségben és fel nem világosodottságban tartott gyermekeink. Izóbb magyarság tombol ott a babiloni fogság érzései mellett, mint itthon, ahol ma is még a régi és sűrű levegőjű mesterséges sötétségben vannak az ifjak.” Mi hát a nemzeti érzés? – veti fel a kérdést Móricz. „A nemzeti érzés nem azt jelenti, hogy elmúlt életek kihalt formáihoz ragaszkodjunk, hanem azt, hogy a mai élet, az egyre fejlődő élet ura legyen az ember”.

Röviden ez a Móricz-vita lényege. Valószínű, hogy íródtak még a felvetett gondolatok körül cikkek, de az eddigiekből is megállapíthatjuk, hogy *ez a harc nem irodalmi, hanem világnézeti küzdelem volt.* A régi konzervatív-akadémikus magyarság vette elő mégegyszer ócska fringiait, hogy az előretörő fiatalság feje felett megsuhogtassa pallosát. Ha a hírlapokat és folyóiratokat nézzük, bántó és fájó azt látni, hogy Móricz mellett jóformán alig szállt síkra valaki és egy-két kisebb cikktől eltekintve a magyarországi ifjúság részéről sem hallottunk komoly hangot. A néma közönyben Móricz mellett bizonyára csak azoknak a szíve dobbant rokonérzésre, akik a „Légy jó mindhaláligot” könnyezve nézték végig, akiknek szívébe fájdalmasan markolt bele a Sárarany és a Fáklya magyar tragikuma és akiknek képzeletét ő vitte Bethlen Gábor és Báthory Gábor korába vissza. Az olvasóknak és a művelt embereknek ez a tábora bizonyára Móricznak adott igazat.

Nekünk, erdélyi magyar ifjaknak, voltaképp kevés közünk van az egész vitához és ha Móricz Zsigmond iránt nem éreztünk volna nagy és meleg szimpátiát, nem is szóltunk volna bele a harcba. Irodalmi viták mindig voltak és mindig lesznek, de ha a külföldi nagy irodalmi harcokat nézzük, ritkán találkozunk azzal az elkeseredett, konok és rágalmazó hanggal, amivel húsz éven át illették *Adyt, Szabó Dezsőt, Móriczot és mindazokat, akik egy új és emberibb magyarságért mertek síkraszállni.* Adynak minden sorát félremagyarázták és a „Nekünk Mohács kell”-t úgy tüntették fel, hogy Ady a magyarság pusztulását akarta. Így történt Móriczzal is, aki ellen félremagyarázott szavaiból kovácsoltak fegyvert. Az ő támadói, mint annak idején Ady és később Szabó Dezső ellenfelei *csak szavakat vettek észre műveikben; a szavak mögött rejlő lélekből és szellemből semmit sem értettek meg.*

Mi, erdélyi ifjúság, azonban a történelem szomorú csapásai alatt *megtanultunk a szavak mögé nézni és tudjuk, hogy a politikai, társadalmi és irodalmi jelszavak nem fedik az élet valóságait.* Lehet, hogy Móricz tévedett egyes kitételeiben, de ha úgy volna is, *nem megdöbbenő, hogy vélt tévedések alapján hazaárulási vádat formulázzanak az ellen az író ellen, aki jó magyarságát ötven kötetben és félvezényi cikkben ezerszer bebizonyította már?* És vajjon azok az irodalomtörténészek, akik ma annyira esküsznek a mult század nagy íróira, ha Berzsényi, Petőfi, Széchenyi idejében éltek volna, nem ragadnának az ő műveikből is olyan sorokat ki, amelyek alapján lehazaárulóznak őket? Vajjon Berzsényi követett-e el nemzetgyalázást, amikor a saját fajtáját „rút szibárita váznak” nevezte, vagy azok, akik olyan hazafiúi életet éltek, hogy Berzsényi *kénytelen volt* a kétségbeesésnek ezeket a szavait leírni? Ma már mindenki úgy érzi, hogy Berzsényinek volt igaza és nem azoknak a névtelen senkiknek, akik annak idején őt vagy Petőfit rossz magyarnak tartották. Így lesz Ady, Szabó és Móricz igazságaival is. Fájó ostorozásuk a legnagyobb szeretetnek fog feltűnni azok gyermekei előtt, akik ma még tudatos rosszhiszeműségből, vagy félműveltségből tragikusan magyar és emberi mondanivalóikat nem értik meg és félremagyarázzák.

Az erdélyi magyar ifjúság az irodalmi vitákon rég túl van már. Nem ül fel

sem a konzervatív, sem radikális jelszavaknak. Nem él a múltban és nem szalad a messze jövő felé. A jelen érdekli, az a jelen, amelyik egész súlyával ránehezedik és megsemmisítéssel fenyegeti. Tizenkét év alatt megtanulta, hogy ne a szép szónoklatoktól várja sorsának jobbrafordulását, hanem azoktól az eljövendő megoldásoktól, amelyeket ő is lázasan keres égető társadalmi sebeink meggyógyítására. A történelem könyörtelen vihara vonult el felettünk, de mi nem siránkozunk ölbetett kezekkel a romok felett, mert érezzük izmainkban a lendítő akaratot egy új és szociálisabb magyar élet kialakítására. Az erdélyi magyar ifjúság Ady Endrétől indult ki és sokat tanult Szabó Dezsőtől és Móríc Zsigmondtól. De az ő szellemük csak kiindulópont számunkra, nem pedig megmerevedés azokban a formákban, amelyeknek lelket csak ők tudtak adni.

Kettős fronton küzdünk. Egyrészt harcolunk politikai és kulturális jogaink megadásáért a hivatalos hatalommal, másrészt szembeszállunk azokkal is, akik kisebbségi jövőnk nem a munkára, hanem légvárakra építik. Üres ábrándozás helyett ezért fordulunk a néphez és a munkássághoz, mint a magyar társadalom két legnagyobb dolgozó pilléréhez. A velük való találkozásunk és megismerkedésünk fogja kialakítani azt a szociális világnézetet, mely egyedül lehet megmentője a mi nemzedékünknek. Azért az új magyarságért küzdünk, amelyért oly hasztalan küzdött néhai Ady Endre és reménytelenül harcol Szabó Dezső és Móríc Zsigmond is. Ma már tudjuk és éppen ő általuk tudjuk, hogy *minden megváltás csak önmagunkban rejlik!*

A bukaresti „Koós Ferencz Kör” Diákosztálya.

Köri jegyzőkönyvek alapján ismerteti:

Szappanyos József

I.

A bukaresti magyar egyetemi és főiskolai hallgatóságnak ifjúsági, egyesületi életben való összefogása, az egyesület megteremtése jelentős mozzanatát képezi az utolsó tíz esztendő ifjúsági mozgalmainak. Annál is inkább, mert a bukaresti „Koós Ferencz Kör”-ben tömörült magyar diákok alkották meg az impérium változás után az első, összes egyetemi hallgatókat magába foglaló magyar főiskolás egyesületet.

A kezdet nagyon nehéz volt, mert a mindenhol mutatkozó nehézségeken kívül a sajátos bukaresti helyzetből folyó más akadályok is voltak. A fél milliós fővárosban nem volt alkalmuk megismerkedni a magyar egyetemi hallgatóknak. A város magyar lakossága sem volt megszervezve, nem igen volt működő magyar egyesület, ami alkalmat adott volna, hogy találko-

zának a magyar főiskolás ifjak. Az erdélyi városokkal ellentétben, itt nem volt társadalmi „hinterland”-ja a magyar hallgatóknak. Az egyetemen sem jobb a helyzet ebből a szempontból. Bukarestben már az 1923–24-es években csak a Tudományegyetem hallgatóinak száma tízezer körül volt. (Ezenkívül a műegyetem, ker. akadémia, gazdasági akadémia, stb. hallgatóinak száma is jelentékeny volt már akkor is.) Hogy szemléltető példát mondjak, hosszú idő eltelt, amíg egy magyar egyetemi hallgató megtudta legalább azt, hogy az évtársai között van még egy másik magyar diák is.

Nehezen indult meg a szervezkedés, szerény eszközökkel, szerény keretek között folytatódott, de most öt esztendő távlatából megállapítható, hogy a fejlődés vo-

nala mindig és töretlenül előre vezetett és mind szélesebb és szélesebbkörű aktivitást fejtett ki az egyesület. Az alábbi ismertetés összevont és hézagossá, de mégis hasznos krónikája lesz annak, aki az erdélyi magyarság 1918 utáni kultúrtörténetét fogja megírni, melyben egy fejezetben benne lesz a mi „Koós Ferenc Körünk” élete is.

A bukaresti magyar diákság egyesületbe való szervezésének az 1925–26. iskolaévben találjuk első nyomait. Azelőtt a bukaresti magyar diákok elszórtan éltek, semmi különösebb emlék nem maradt utánuk. A tulajdonképpeni szervezők az 1923–24 évben iratkoztak be, anélkül azonban, hogy egymásról tudtak volna. Névszerint: Nagy Boriska, Nagy András, Páll Elemér, Szemlér Ferenc, Schmidt Dezső. Ezekhez jöttek az 1924–25 évben Themák Ede, Szücs Ferenc, Mágóri István. Ekkor már nagyon érezték a szervezkedés hiányát és mindenki gondolkozott valami megoldáson, de hiányzott az alap, amint már említettem, az egymásközi ismeretség. Ennek a kérdésnek a megoldásán fáradoznak Mágóri István, Szemlér Ferenc és Szücs Ferenc, akik elkezdték látogatni a bukaresti református egyház kebelében akkor alakult „Koós Ferenc Ifjúsági Kör” ügynevezett szerda esti összejöveteleit.

A mai diákosztály megszervezése azonban ettől teljesen függetlenül 1925 év nyarán indult meg, amikor Themák Ede a Nagy testvéreknél Csikszeredán időzött, s onnan több erdélyi napilapban nevük alatt jelentkezésre szólították fel a már beiratkozott, avagy beiratkozni akaró magyar egyetemi hallgatókat. Az eredmény inkább érdeklődésben merült ki, minthogy azon a nyáron alig volt magyar ifjú, aki az érettségivel rendben, beiratkozásra számíthatott volna. Az érdeklődőknek Nagy András válaszolt. A jelentkezők száma alig volt hét. Ez az eredmény nem sok reményre jogosított, azonban még ebben az időben egy alapszabály-tervezetet dolgoztak ki, mely szerint a bukaresti magyar diákság önálló szervezetként alakult volna meg. Ugyanekkor e hírlapi közlemények nyomán a kolozsvári magyar egyetemi hallgatók részéről Pálfi Antal kereste fel soraival Nagy Andrászt, s ezzel úgy lát-

szott, hogy létrejött a kapocs a két teljesen elszigetelt csoport között. Egy dolog azonban már biztosnak kezdett látszani a szervezők előtt, tudniillik, hogy a szervezést az általuk először tervezett formában lehetetlen végrehajtani, mert akkor még a nemzetiségi alapon való szervezkedés nem látszott megkísérelhetőnek. A fentemlített hírlapi közlemény után Szücs Ferenc felhívta a figyelmüket a Koós Ferenc Körre, mire Nagy András és Themak Ede inkább puhatolózás céljából 1925 november 17-én érintkezésbe léptek Nagy Sándor és Kányádi Béla református lelkészekkel, akik nagy örömmel fogadták a kísérletet és meghívták a diákokat ismerkedés céljából a november 18-iki tea-estélyükre. A diákok megjelentek tizenöten-huszan és megismerkedtek egymással a szervezést nyélbeütni hivatottak.

Az estély után több tanácskozás következett, melynek eredményeként a Koós Ferenc Kör a Diákosztály létesítését alapszabályaiba becikkelyezte. Az itt mutatkozó lehetőségek alapján a Diákosztály a következő korlátok közt kezdett munkához.

1. A bukaresti magyar egyetemi hallgatók belépnek a Koós Ferenc Körbe.

2. Számukra a meglévő szakosztályok mellett szervezetileg „bizottsági” jelleggel diákosztály létesítetik.

3. A Koós Ferenc Kör ezzel szemben megkívánta, hogy a Diákosztály minden tagja még legalább egy másik szakosztályba is beiratkozzék, szabad választás szerint.

4. A Diákosztály adminisztrációs ügyeinek lebonyolítására a Diákosztály kebeléből „Vezető-bizottságot” választ, melynek tagjai munkakörüknek megfelelő tisztségekkel és címeikkel láttatnak el. A Vezető-bizottság a központi választmányba megbízottat delegált, aki ott rendes tag.

5. Minden csütörtök este a diákság a református parohia helységében adminisztrációs gyűlést tart.

6. A Diákosztály útján bármi módon gyűjtött pénzüsszegek, vagy számukra bonyult pénzadományok egyházi vagyont képeznek ugyan, (mint a Koós Ferenc Kör vagyona is) azonban, mint diákalap kezelhetnek, s más célokra, mint diák célokra

(melyet esetről-esetre a Diákosztály választmányára véleményez), fel nem használhatók.

7. A Diákosztálynak önálló vagyona a K. F. K. alapszabályainak értelmében nem lehet, ellenben, mint a többi szakosztály is, hitelalappal bír az egyesület, illetőleg az egyház pénztárában, ahol a Koós Ferenc Kör vagyona is kezeltetik.

8. Igéretet tett a Koós Ferenc Kör központi választmányára, hogy hozzájárul a Diákosztály számára rendezendő évi egy tea-estélyhez és egy bálhoz, melyeknek a jövedelme a Diáksegély alaphoz csatolattatik.

9. Egyébként a Koós Ferenc Kör alapszabályai mindenben érvényesek a Diákosztály tagjaira nézve.

A bizottság elnökévé Nagy Andrást választják meg. Választanak ezenkívül két jegyzőt és melléjük titkos szavazással négy tanácsagot. Az egyesület főcéljával a bukaresti magyar diákság egységesítését tűzte ki. A meglévő tagok mellé újak verbuválódtak, úgy, hogy év végéig a létszám mintegy ötvenre emelkedett. Ez magában is örvendetes tény a megelőző évek elzárt-ságához képest. Most azonban inkább arra irányult minden tevékenységük, hogy ennek a csoportnak a szervezkedés anyagi

előnyöket is biztosítson, s ezzel emelje hitelét a diákság előtt. E célból még december hó folyamán Nagy András és Szemlér Ferenc memorandumokkal keresték föl: egyrészt gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi római katolikus püspököt, hogy a bukaresti római katolikus plébánia mellett létesítsen egy katolikus jellegű magyar diákkörhöz, melybe azonban a protestáns kollegák is minden megkülönböztetés nélkül felvétessenek, másrészt felkeresték a memorandummal dr. Gyárfás Elemért, hogy az erdélyi közvélemény előtt pártfogolja a bukaresti magyar diákságot és a püspök kezdeményezése esetén, esetleg ettől függetlenül a Magyar Párt útján indíttasson mozgalmat hasonlóan egy magyar egyetemi otthon létesítése érdekében. A memorandumokat a diákság zöme aláírta és eljuttatták az illetékesekhez, akik a legjobb indulattal fogadták, azonban a körülmények sajnálatos változása következtében, a terv nem valósult meg.

A diákok egymáshoz közelebbhozását szolgálták a csütörtök esti összejövetelek, hol több alkalommal kisebb műsort is állítottak össze a maguk körében. 1926 február 2-án az Eintrachtban tea-estélyt rendeztek, ahol a Diákosztály először mutatkozott be a bukaresti magyar családok soraiból kitelt közönségnek.

Veszedelemk.

Irta: *Debreczeni László.*

Szinte azt írtam: *Veszödelmök.* És tényleg, van valami göregáboros a dolgok állásában. Mert, hogy az ifjú generáció érzi felelősségét, gondolkozni kezd, problémákat keres, tenni akar, utakat próbál; ezek még nem veszedelemk. De így tartják. Mert ahogy lát, ahogy gondolkozik s ahogy cselekszik a mai ifjúság, az valóban újszerű és tényleg merőben más a régi generációk megnyilvánulásánál, de azért mégsem veszedelem, mert ez a dolog természetű: *minden ifjúságban a maga korának lelke él!*

Amíg nem voltak magyar hallgatói az egyetemeknek, addig még az sem igen volt

baj, hogy nincsenek. Most vannak és baj is van velük elég.

Magyar egyetemi hallgató mondta: Falú munka?... Uraim, hagyjunk békét a falúnak. Veszélyes! Az Istenért, jobb, ha úgy hagyjuk, ahogy van; minek adjunk szarvakat neki? Persze, az egyetemi hallgató ezt mind csak úgy az ujjából szopta! Hát nagy veszély is az, ha az eljövendő vezetők – tradíció ellenére is – tényleg ismerni is akarják azt, akit majd vezetniök kell!

Más egyetemi hallgató azon ütközik meg, hogy pl. milyen „jogon” mert az Erdélyi Fialatok megjelenni és azt keresi,

hogy milyen pénzeket vágnak zsebre a munkatársak? Természetesen, ő is a maga logikus dedukciója útján jutott el ideig! De válaszolunk. És válaszunk szől nemcsak a félrevezetett diáknak. Mindenesetre szomorú, ha másokról sem tudjuk feltételezni az önzetlenséget, a „jog” pedig, amelyre mi támaszkodunk, az élet, az élni akarás legszentebb joga. Ugy-e ez is veszedelem?

De ez a generáció súlyos felelősségének tudatában nemcsak a falút akarja megismerni, hanem mindazt, ami életét befolyásolhatja; amiktől félhet, vagy amikre építhet. Így szemléli az őt körülvevő világot, melyben, joggal, több veszélyt sejt, mint segítséget.

Ha keletre néz: véres, üszkös, torz, erőszakos világot lát, amelyre nem jó tekinteni. De e világnak rút köde mögött lázas, vadul serény munka, irtózatosszerű erőfeszítések hatalmas zaja hallik, amiből váratlan és döböntő meglepetések következhetnek. Természetesen az ilyen szomszédságban nem lehet tétlenül ülni. De a tennivaló nem az, hogy fejünket a homokba dugjuk s lelkünket ostoba mesékkel narkotizáljuk, de igenis a fenyegető erők kiismerése. Aminthogy az ország felelős politikai tényezői is nemrégiben figyelmeztették a közvéleményt, hogy e fenyegető kérdést nem lehet elhallgatással elintézni és ha az ifjúság tudni akarja, hogy milyen meglepetésekre számíthat, vajjon veszedelmet jelent-e ez?

Nyugatra ha néz? A helyzet, ránézve, itt sem igen jobb; más formában, de azonos veszedelmeket lát. Demoralizált társadalmak, önzésből, erőszakból, hatalomvágyból, kétszínű képmutatásokból, hazug hitegetésekből kilábalni nem tudó, mert nem is akaró, világ tárul elébe (nagyon jól mutatják ezt a lefegyverezési konferenciák, melyek mögött vadul fegyverkeznek és a gazdasági válsággal szembeni magatartás, amelyet szeretet és jóindulat nélkül sohasem fognak megoldani békés úton), amely szintén alig adhat valamit. De mint ama másik, úgy elveheti a vért, a melegséget, az egyéniség értékeit, a szeretetet; az életet. És az ifjúság érzi, hogy ez nincs jól és utakat keres a menekülésre (falú), eszközöz-

ket a védekezésre (faji kultúra), mert azt már látja, hogy a szép beszédek, az étellel alá nem támasztott prédikációk, a kenetességek már mit sem segítenek, sőt úgy melleleg, egy ezeréves ország vesztét is okozták.

És ez a másnak, mint józannak nem nevezhető gondolkodás és törekvés?... Veszedelem! Természetesen...

Ez az ifjúság éli és mélységesen érzi fájának elbukottságát, amelynek nem ő az oka és kutatja a hibákat, amikért ebbe a helyzetbe került. A múltban az eddig el-tussolt kelevényeket keresi, mert objektíven akar látni és tanulni akar. És persze – nem tiszteli a múltat. De melyiket tisztelje, mert azt is többféleképpen mutatták neki? A háború, a vérszomj történetét? Vagy azt, amely a Habsburgokat, Kollonicsokat s a más hasonlókat emeli nagyokká s a magyar eszmék és gondolatszabadság harcosait megbélyegzi? Vagy pedig azt, amely a kultúrtörténelmet is értékeli s a Bethlen Gáborok bölcsességében, a Mártírnovicsokban keresi az ideált? Mert az előbbi – érdek és az utóbbi, – mert közelebb van az igazsághoz – kevésbé szimpatikus, lenézett?!

És az ifjúság nagyrésze megalkuvásoktól meg nem törve, ideális hitében még meg nem bénítva Igazságokat keres. És természetesen megkérdi, hogyha a világ cinikus, anyagi, megalkuvó, protezsé életű, herék, mihasznák fenntartója, dolgozók, gondolkozók elnyomója: miért nevelik őt idealizmusra, jellemességre, amikor mindannak, aki ezt komolyan is vette, pusztulnia kellett? Miért vannak a világ történelemnek ebben csak holt tanulságai? Miért nem olyan a társadalom bensőleg is, amilyennek nevelik az egyedeket? Vagy hát miért nincs egyetemes front alkotva az eltérők ellen? Ugy-e ez is veszedelem? Veszedelem, veszedelem: veszedelem. Itt is, ott is: mindenütt. Pedig higgye meg akárki, ezek csak: veszedelmök.

*

Vannak *veszedelmek* is.

Valóságos, belső, titkos veszedelmek.

Ha a pártoskodás gát nélkül, sőt táplálva szivároghat át az ifjúságba, ha kicsinyes, vagy már idejétmúlt célokért szer-

veződnek gárdák az ifjúságban. Régi, kis érzékenységek, hiúságok átplántálása, elvi ellentétek személyre való átvitele. Az új világgal való gőgös nem számolás, a jelen fölött való legyintő elnézés s a veszedelem keresése minden olyanban, amely ez utóbbiak figyelembevételével és követelményeiből születik: ezek már veszedelmek.

Ha egy egyetemi hallgató megütközik azon, hogy a keresz... t (hogy írjam most már semleges?) -tyénnel írom és nem -ténnyel és ezen a pusztán tényen megakadva nem látja meg a távolabbi célokat és nem is akar tovább menni, hát ez, a felesleges felekezetieskedés beoltása ebbe a kis jövő nemzedékbe: ez veszedelem.

És aztán, ha a hajlongani, símulni, kérni nem tudók, a szókimondók – tehát éppen az értékesebbek – elmarasztaltatnak s az üresek, az elvtelenek, a hit, cél és gerinc nélkül valóság konjunkturális életrevalói jutnak-tolódnak előtérbe, akkor, óh igen, akkor tényleg súlyos veszedelmek vannak.

Tavaly mondotta egy diákvezér: miért jön a falusi ifjúság az egyetemre, miért nem marad az eke mellett? Szelid és építető gondolkodás ez nagyon. Ennél durvább gorombaságot még nem igen kapott az a falú, amely eddig még mindig igazi értékünk legnagyobb hányadát adta. Jó Petőfi Sándor, Arany János, Kőrösi Csorna Sándor, Csokonay, Ady Endre, Benedek Elek, Debreczeni Márton és annyi szent nagyság, vajjon mit szólnak ehhez? Hisz ők mind az ekét hagyták oda. És vajjon ezért a kegyetlen pofonért? De persze azt is elfeledte a fennen szólaló, hogy a minden veszedelmektől féltő világ oda-juttatta az ekét, hogy ma már nem tud kenyeret juttatni a föld fiának tenyerébe.

Veszedelem? Igen, itt vannak némi veszedelmek. A sötétség, a haladni nem akarás, a kicsinyesség, a formákért az igazság elvetésének mélységes veszedelmei, melyek még csak kísértenek ugyan, de ha hagyjuk, a fejünkre nőnek. És akkor tényleg mi értéke sem lesz majd az ifjúságnak.

*

De miközünk is van mindehhez? És éppen minekünk? Hisz úgy tudjuk, megállapították már rólunk, hogy nem is vagyunk ifjak. Ál-,„vezérek”, feltűnni vágyó hango-

sak vagyunk, kik jóval túl az ifjúsági korhatáron, magunkat visszaleledzük. De ugye, nehéz megérteni, hogy a lélek ifjú maradhat, mégha legörnyed is már a test. Úgyvan: néha egészen fiatal testben is járkálhatnak nagyon ósdi lelkek. De azt elfelejtik a megállapítók, hogy az az ifjúságból már kinőtt generáció, amely ma „vezérkedik”, valóságos ifjúságát átvárakozta és hiába várakozta át. Ez a generáció már nyolc évvel ezelőtt álmodott arról, amit e lapocskában megvalósított. És várta, hogy valaki észrevegye őt, munkába hívja és egészséges úton vezesse. Nem történt meg! És így maga állott munkába. Természetesen eszközeit a legújabb vívmányokból veszi. Tudja, hogy az új harcokat, csak új módszerekkel lehet megharcolni. És mindebben veszedelmeket látnak a régiek.

Ám lényegi kifogást nem tudnak emelni. Viszont: igazi, mélységes útmutatás még nincsen. Újszerű, frappáns, minden részletében helyes gondolatforma nincs. Nyomorúlt helyzetünk egész bátor, szélesmenetű horizontja nincs. Nincsenek új tartalmak, nincsenek új keretek, amelyek nem-hogy a holnapéi, de legalább az elkésett máéi lennének. Egészséges ideológia sincs és nincsenek egészséges példaadások sem. Nincs, nincs, nincs; nincsenek, nincsenek, nincsenek, semmi sincs. Csak gyanakodás, vádak, gáncsok, gyűlölködés. Az ifjúság szeretne valamit tenni, hogy oszoljon e fojtó nincstelenség és – ugye milyen egyszerű? – veszedelmes.

Ó Erdély, szabad gondolkodás földje?!

Azonban ez az ifjúság tudja, hogy mivel tartozik a jövőnek. Tudja jól, hogy neki a magyarsága minden. Támadják, vagy csábítsák jobbról, avagy balról, tisztán látja, hogy csak egyetlen útja van, egyetlen nagy rendeltetése, amelyet a világmindenség örök szent törvényeként adott a legkisebb algába is: fentartani fájának lényét. És ezért nem hajlandó elfogadni ennek alárendelése nélkül semmiféle programot, de éppen ezért erélyesen utasít vissza minden gyanúsítást is. Látja már jól ez a generáció, hogy Kelet és Nyugat közt sem nem szoroz, sem nem oszt: bármelyik mellé álljon is, mit sem dönt. De

igen könnyen veszthet. Neki ma a béke a fontos; hogy itt minden körülmények közt meg maradjon. Vajjon nem a Bethlen

Gáborok ideológiája támad-e fel itt? És vajjon valóban van-e itt oka bárkinek veszedelmeket keresni?!

A francia ifjúság gondolkozása

Irta: *Biró Sándor.*

Nagy merészség volna tőlem azt állítani, hogy pontosan és kifogástalanul ismerem a francia ifjúságot, három hónapi párisi tartózkodás után. Azt hiszem, talán évek is beletelnek, amíg valaki teljesen kiismeri a franciákat, különösen pedig ifjúságukat, mely semmiképen sem mondható homogénnek. Azonban, ami ennek az ifjúságnak a gondolkozását, eszmevilágát illeti, itt már határozottan fel lehet ismerni elég hamar, olyan jellemző vonásokat, melyek minden valószínűség szerint az egészre vonatkoznak, az egész ifjúság egyetemének közös és rendkívül jellemző motívumait alkotják. Ezekből épül fel aztán a francia ifjúságnak az a mentalitása, mely kevés kivétellel, az összes nagyobb ifjúsági organizációk tagjainál megnyilvánul, bármennyire is különböznek ez utóbbiak egymástól.

Természetesen elsősorban az egyetemi ifjúságra gondolok, arra, amelyik egy pár év, talán egy évtized múlva, a mai generáció helyébe kerülve a jövő Franciaországát képviseli. Nyilvánvalóan, itt a párisi ifjúság döntő szerepet játszik, annál a centralisztikus rendszernél fogva, mely ezt az annyira egészséges államrendszert úgy alkotta meg, hogy az ország életének főbb erei mind itt, egyetlen pontba futnak össze. Ez a maga vitathatatlan előnye mellett, bizony elég hátránnyal is jár, amint azt már egyes francia gondolkodók igen jól észrevették, s a decentralisztikus rendszerrel igyekeznek ellensúlyozni.

Ami most általában ennek az egyetemi ifjúságnak a gondolkozását illeti, megállapíthatjuk, hogy azt, azok a külső tények, amelyekbe beleszületett, nagyon is meghatározták. Sajnos talán olyan erős mértékben, hogy egyelőre alig tudja magát függetleníteni ezek hatása alól. Ezek a külső tények, természetesen, a háború követke-

ményei, s tudjuk, hogy általában Európa minden országában meg volt a hatásuk, – de talán sehol sem annyira, mint itt Franciaországban. – Mert míg másutt, a legtöbb helyen, ezek a tények a realitás, az átértékelt eszmék felé dobták az ifjúságot, addig itt, majdnem egészen az ellenkező eredményre vezettek. Tudjuk, hogy a háború győztes államai között egyedül ez az ország az, amelyik ki tudta kerülni a nagy világegés utáni rettentő káoszt, amelyiknek igazán a legszemelláthatóbban használt a háború, – ahol nem ismerték egész a múlt hónapokig a mai társadalom szörnyű lidércnyomását, a munkanélküliséget. – Elképzeltjük most, hogy ez a mai ifjúság, – melynek öntudatos, reflexiós énje, vagy a háború utolsó, francia győzelemtől terhes éveiben kezdődött – vagy pedig a békeszerződés mámoros idejében – egészen magán viseli ennek a ténynek eltörülhetetlen hatását. Egy új fellángolása a nemzeti és faji büszkeségnek, az addig is elég intenzív nacionalizmust az öndicsőítés még szélsőségesebb kultuszába dobta. A háború utáni francia irodalom minden termékében megtalálható a frázis: „Franciaország megmentette a civilizációt” (La France a sauvé la civilisation du monde) nagyon jól mutatja a háborúnak eme nagyon baljós, de nagyon is érthető hatását.

Ez a tény elsősorban és döntően meghatározta a mai francia ifjúság gondolkozását. Az az aránylag nyugodt és a többi országok ifjúságának életénél összehasonlíthatatlanul jobb és nyugalmasabb élet, amelyben 1920 óta találta magát, szinte „apriori” igazsággá tette előtte azt, hogy apái generációjának munkája a lehető legtökéletesebb, az általa képviselt külpolitika a legjobb, így tehát megnyugodva, a kritikai szellemet szépen elhessegette magá-

tól, s az eléje tált véleményeket minden kritikai nyugtalanság nélkül elfogadta. Igaz, hogy az önálló, saját lábán járó kritikai gondolkozás már csak azért is nehéz volt, mert a sajtó legnagyobb része bámulatos összefogással, olyan egységes „közvéleményt” teremtett, hogy az alul csak nagyon kevés ember tudta kiszabadítani magát. Így azután az ifjúság szinte megnyugodott azaz, elveszítette korával járó rugalmasságát!

„Fő jellemvonásuk, – írja Daniel Rops a „Nouvelle Revue des Jeunes” egyik múlt évi júniusi számában közölt ankét után, – egy, még ki nem alakult pragmatizmus... erősen színezve egy tudatalatti cinizmussal. Egyáltalán nem nyugtalanok azaz ha azok, sietve eltávolítják maguktól nyugtalanságukat. Mindaz, ami homályos, nem talál bennük talajt, – nagyon féltém őket attól, hogy bizonyos, roppant fontosságú kérdések, – melyeket csak úgy lehet tárgyalni, ha egész valójukban tárjuk fel őket – teljesen hidegen hagyják őket... – Egy nyugtalanító „nyugalom” ömlik el rajtuk. Ők egészen alkalmazkodtak, – ragaszkodnak a tényhez s nem vesztegetik idejüket azzal, hogy olyasmit bámúljának, amiből nem tudnak hasznot húzni.” – És ez általában a mai 20-25 évesek generációja.

Így aztán könnyű megérteni, hogy miért van a mai francia diákoknak annyira nemtörődöm természete, honnan ered az internacionális viszonyokban meglepő tájékozatlansága, mely az idegent legelőszőr ejti csodálkozásba. Ennek az ifjúságnak, – legalább 70-80%-nak, készpénz az, amit a napisajtó Német – vagy a többi országokról mond. Más néppel, más országokkal nem igen törődnek, a „francia-német” közeledés is elég hidegen hagyja őket. Jellemző tény pl. amit egy német kollegától hallottam, hogy, amíg ma a franciaországi egyetemeken legkevesebb 1000 német egyetemi hallgató van, akik napról-napra jobban megismerik a francia mentalitást, – addig egész Németországban összesen 42 francia egyetemi hallgatót tüntet fel a statisztika.

Természetes dolog, hogy ez a helyzet aztán egyszerű alkalmakat nyújt a szélső-

séges nacionalista propaganda számára. Az ifjúság, mely legjobb esetben is jóakarató tájékozatlansággal áll szemben a napi bel- és külpolitikai eseményekkel, alapjában egyetért a mai francia polgár gondolkodásával, melyet a napisajtó, roppant anyagi érdekek védelmezésében, egészen a „sécurité” – fogalmára épített fel. Ez a szó adja ma az egész francia politika megértését és megítélését. Mindaz, ami ezt veszélyeztetni látszik, elvetendő és mindenképen eltávolítandó. Ez a gondolat a legtöbb embernél feltalálható, bármilyen hangzatos és szép, pacifista jelszók alá rejtette is el.

Ebből aztán igen súlyos dolgok következnek. A szélsőséges nacionalista mozgalom, az „Action Française” nemhogy visszafejlődne, – amint azt egyesek állítják – hanem éppen ellenkezőleg, napról-napra intenzívebb lesz a diákság között. Propagandája a legerősebb és legügyesebb az egyetemen. Nagy meetingeket, monstte gyűléseket tartanak, melyeken az egyetemisták igen tekintélyes számban vesznek részt. Organizációjuk kifogástalan, a havonkint kétszer megjelenő „L' étudiant français” is elég nagy elterjedtségnek örvend, pedig szinte hihetetlenül szélsőséges dolgok vannak benne, az új francia imperializmus merész kirohanásai. Pl. a jan. 25-i számában elveti a Briand Páneurópa javaslatát, nem azért, mert az nehezen valósítható meg, hanem azért, mert arra Franciaországnak semmi szüksége. „Jelen pillanatban, mi is vagyunk olyan világ-nemzet, mint Anglia, sőt talán még inkább, Franciaország, ez a „százmillió lakosságú nemzet” elég önmagának, különösen, ha eljön az a nap, amikor összes erőforrásait, gyarmatait is értékesítheti.” „Ezért tehát semmi értelmét nem látom az Európai Egyesült Államoknak,” folytatja a cikkíró. Ugyanez a szám nagy elégtétellel közli le a „Revue Française”- nek, egy, a „Notre Temps” c. ifjúsági lap által, a „háborús szellem és a nacionalizmus túltengései” ellen kiadott manifesztumára írt ellen-manifesztumát, mely élesen elítéli az efféle pacifizmust. „Olyan eszméket hirdetni manifesztum által, melyek csak a jogos francia büszkeséget kisebbitik, mondja a

kiáltvány, ez nem csak a mi életünket és testünket sérti, hanem azt a nemzetet is, mely egyedül képes Amerika gazdasági imperializmusa és Moszkva marxista imperializmusa között megvédeni és megőrizni az igazi ember és igazi humanizmus fogalmát.” –

Ilyenformán aztán igazi pacifizmusról a mai egyetemi ifjúság között alig lehet beszélni. Az itt említett „*Notre Temps*” által kiadott manifesztum majdnem mind 30 éven felüli „ifjúság” véleményét adta. De ez a kiáltvány is rettentően üres, – egy csomó szó, nagy szavak – igen kevés lényeggel. Maga a „*Notre Temps*” jóakarátú és mindenestre szélesebb látókörű emberek csoportosulása, de tömeget alig jelent, programja pedig az eredendő francia hibától nem igen tud megszabadulni. Jellemző ránézve, hogy egyik legutóbbi számában, lehoz egy cikket Lengyelországról, – a híres lengyel választások után – s abban minden megjegyzés nélkül accepciótálja a cikkíró véleményét, mely szerint a Pilsudszki országa „megérdemli, hogy az európai demokratikus rend egyik legfőbb védelmezőjéül ismertessék el.” – Látszik tehát itt is, hogy nem tudnak szabadulni attól a francia gondolkozástól, mely a segítségükkel teremtett új államokat annyira jóknak tartja, hogy nem akarja észrevenni az előbukkanó szépséghibát.

Kétségkívül az ifjúság eme mentalitása nagyon szomorú képet ad erről az ifjúságról,

de szerencsére van egy kicsiny, egyelőre még csekélyszámú kisebbség is, mely megkezdte a harcot ezzel az iránnyal. Az „*Action Française*” felélénkült royalista propagandája a republikánusokat is intenzívebb tevékenysége sarkallja. A „*L'Université Républicaine*” örömmel jelenti, hogy a „*Lingue de la Jeune République*” mozgalomhoz csatlakozó egyetemi hallgatók lapot adtak ki, melynek első száma „*L'étudiant jeune – républicain*”, mult év nov. 21-én már meg is jelent. És ez a csoport, melynek minden reménye meg van a fejlődésre, sokkal szélesebb horizontot képvisel, mint a többiek, összekötéseik vannak a szocialistákkal, akiknek a mozgalma szintén erősödik az egyetemi ifjúság között. Ezek is lapot adnak ki, mely azonban „*L'étudiant socialiste*” c. alatt a belga, francia és svájci szocialista egyetemi hallgatók közös organuma. Mindenekelőtt azonban egy kicsiny, bátor csoportja az „*Emberi Jogok Ligájá*”-nak, az, amelyik a mai francia egyetemi ifjúságot önállóságra akarja vezetni. Ez összesik más szervezetek hasonló célú működésével, úgy, hogy mára már kezd látszani az ifjúság másik arca is. Véleményem szerint egy-két év alatt el kell dőljön, hogy melyik lesz az erősebb, az imperializmus vagy a pacifizmus. Addig még erős harcot kell vívni a szélsőséges nacionalisták elég tekintélyes táborával.

Paris, 1931. febr. 1.

A német ifjúság harca

Irta: *Meliusz N. József.*

I.

Generációk, korközösségek, mindig új formák, új igazságok hordozói voltak, mert minden ifjúságban ott él a hajlam: a világot újra építeni, jobbá tenni. A népek életében ebből a hajlamból keletkezik a „jugendgeist”, az ifjúsági szellem, mely ha cselekedetekben oldódik fel, világtörténe-sékké és világtörténelemmé lesz. *Ha a mai német ifjúságot meg akarjuk ismerni, úgy politikai arcvonásain keresztül juthatunk*

hozzá legközelebb. Ez adja meg generációs karakterét és ez határozza meg viszonyát Európához.

II.

Úgy, ahogy időileg Németország ifjúsága a maga egészében benne áll a társadalmi átalakulás teljes folyamatában, ugyanúgy képezi a német birodalom geográfiailag korunk átértékelési folyamatainak egyik fókuszát. *Németországban kell eldőlnie azon polárisan ellentétes erők har-*

cának, melyeket az imperialista kapitalizmus a fascizmusban és a marxi-lenini szocializmusban a bolsevizmusban képviselnek. Az 1929 évi tavaszi párisi szakkonferencia szerint Németország reparációs költségei 36 milliárd márkát tesznek ki, ami azt jelenti, hogy a német gazdasági „fölösleg” egy félévszázadig a pénzügyi nagyhatalmak zsebeibe vándorol. Az ezzel összefüggő már-már ismét katasztrofális gazdasági krízist úgy a bal, mint a jobb oldal a legradikálisabban, forradalmi úton akarja megoldani. A krízist a polgári társadalomhoz tartozó diákság, valamint az ipari proletár ifjúság ugyanúgy érzi, mint a német társadalom minden más rétege is. A két ideológia, mely a megváltást igéri, mint egymással szembeni küzdelem, főleg az ifjúságon belül jelentkezik. És ha a küzdelemből a jobb- vagy a baloldal kerül ki győztesen, nem a párté, hanem az élet-erősebb ideológiáé lesz a diadal. *A győztes ideológia lesz pedig az a feszítő erő, mely koncentrikus körökben hatva a mai Európa agonizáló arcát radikálisan meg fogja változtatni.* A német ifjúság küldetése európai és küldetését ez az ifjúság, ideológiai diadalra juttatásában látja.

III.

„Langemarktól nyugatra a „*Deutschland, Deutschland über Alles!*” („Németország, Németország mindenek fölött!”) himnusszal nyomultak az ifjú ezredek az ellenséges állások felé és elfoglalták azokat.” Hadijelentés 1914 november 11-éről. Ez a mottója a „Der Stahlhelm Student” című nacionalista főiskolai folyóiratnak. Ez a mottó az a romantikus hazugság, mellyel a felelőtlen szélső jobboldali politika Verdun és a Kárpátok hulláit takarítja. Ez az a hazugság, amely ellen Remarque, Renn, Dorgelles hiába írtak Európa vérével írott sorokat. És ezen hazugság jele alatt akarják Európát új vérfürdőbe borítani. A német fasizmus felismerte, hogy útját a legeredményesebben az ifjúság devizája alatt járhatja meg. *A német fiatal generáció pedig érzi, hogy Európa eldőlő sorsát magában viseli és a döntéstől várja helyzete, sorsa jobbrafordulását.* A döntést siettetni akarja és ezért áll a türelmetlen pártok zászlói alatt, míg a

kétségtelenül legtehetségesebb politikusokkal rendelkező republikánus centrum ifjúság nélkül áll és kizárólag a tegnapi generációból rekrutálódik. A diákság legnagyobb része a kispolgársághoz tartozik, ahhoz a réteghez, mely Németországban legtöbbet szenvedett a háború alatt. A diákság idetartozó nagy része a nemzeti szociálisták által ígért új államrendben azt a szociális jelentőséget remélik elérni, melyre, nézetük szerint, akadémikus voltuknál fogva jogosan igényt tarthatnak. Ez az a bizonyos „Privilegierter Stand”, melyet az „akadémikus sötétség” köde nyel el és nem látja be, hogy az *akadémikus pálya, mint olyan, nem adhat indokolt jogokat szociális és gazdasági előnyökre.* A német fiatalság ezen politikai párthoz tartozó része nem látja meg, hogy a vezetőknek csak arra szolgál, hogy a harcot megverekedje és hogy a segítségükkel kivívott diktatura a március előtti állapotokba fogja őket visszavezetni. „A nemzeti felszabadulás”, „a nemzeti hűség” ideái értéktelenné és frázisokká válnak, ha „szocializmust” mondanak és szövetséget kötnek a nagyfőkével. A német nacionalista polgári ifjúság talán korán kiáltotta el a heurékát. Mert kérdéses, vagy mondjuk ki: kétséges, hogy célhoz lehet-e érni azokkal a jelszavakkal és himnuszokkal, melyekkel az előttünk járt generációt a halálba meneteltették, vagy azok alatt a zászlók alatt, melyek csak új katasztrófák felé vezethetnek?

IV.

Az *Erdélyi Helikon* januári számában a dr. Kolbenheimer tollából való cikk, a német egyetemi ifjúságot homogén tömegnek mutatja. Ha a diákságot a gazdasági érdekeltségek szempontjából nézzük, *a céljaiban homogénnek tűnő diákság gazdaságilag és ezzel együtt politikailag is különböző célú rétegekre bomlik.* A gazdasági kérdés a biztos anyagi helyzetű diákságot nem érdekli, viszont a szegénysorsúak számára egzisztenciális jelentőséggel bír. Az egyetem ma a tehetősebb polgári és a burzsoá rétegek képzési monopóliuma, mert a mindig sulyosbodó gazdasági viszonyok, a tanulmányi díjak növekedése elzárják az akadémikus pálya útját a törekvő szegény-

sorsúak széles sorai előtt. Ezért folyik az egyetemek és főiskolák jobb- és baloldali politikához tartozó diákjainak harca oly elkeseredetten a túlsúlyban lévő polgári konzervatív elem és a jelenlegi egész tanügyi rendszer ellen és a főiskolai önkormányzatért. *A dresdai „Studentenwerk E. W.”* és a többi egyetemi gazdasági intézmény kitűnő működése dacára is megalakult Berlinben a „*Bund der Minderbemittelten Studenten*”, mely erős mozgalmat indított az irányban, hogy a *Studentenwerk* tehetségkiválasztó bizottságának működésébe a szegénysorsúak bepillantást kapjanak. És ha itt a németeknél „nem is annyira a rokon elágazás, mint inkább az egyéni teljesítmény a mérvadó”, mégis csak ismételtelen bebizonyosodik az, hogy nem mind arany, ami fénylik. Valószínű, hogy a *Studentenwerk* kiválasztó bizottsága objektív, de azon diákok sorsát, akik napi kenyerüket fizikai munkával keresik meg és így a kívánt „höchstleistungot” bármilyen tehetségek legyenek is, nem tudják úgy felmutatni, mint a gondtalan anyagi helyzetűek, talán mégis csak jobban el tudná igazítani a diákság egy oly szervezete, mely maga is hasonló meghatározottságokból kerül ki. *Kolbenheimer dr.* azt mondja, hogy *a diákság hangzatos frázisoktól távol tartja magát*, – hát én láttam „nemzetiségi öntudattól” megvadult diákseregeket, amint az „antiszemitizmus” jele alatt még az egyetem rektorát, a szakállt viselő *dr. Deizmann* kiváló református teológust is menekülésre kényszerítették. *A német diák tanulmányainak végállomása „az egyén harmónikus képzettsége”*, – mondja a cikk írója. De vajjon mi van annak a diáknak a harmónikus képzettségével, aki például egész éjjel peracet árul az uccán, aki tarifán alul dolgozik műhelyekben és hogy kezdje meg egyáltalán útját a harmónikus cél felé, az a tehetséges fiú vagy leány, akinek proletár szülei még az első szemeszteri tandíjat se tudják felhajtani, mert a főiskolai szabályokban ott trónol a szociális paragrafus, hogy: *első szemeszterre senki és semmilyen körülmények között, nem kaphat tandíjkezdményeket, vagy tandíj mentességet!* A szegénysorsú diákok szervezete tehát nem kíván jogta-

lanul beleszólni abba a koncertbe, mely „*a nemzet legjobbainak a főiskolát, – s a főiskola legjobbait a nemzetnek!*” jelszó alatt csak a gazdaságilag privilegizáltaknak muzsikál és radikálisan kíván változtatni azon szellekiós módszeren, melyben a meghandicappolt proletár diák a gond nélküli előnyöket biróval kénytelen start-hoz állani.

V.

A diákság azon kis része, mely küzdelmét – már az érdekközösségek folytán is, – *a dolgozó tömegekkel egy fronton* kell megvívja, két lábbal áll benne a radikális baloldali politikai mozgalmakban, nem folytat izolált harcot, hanem ott van az életáramlatának közepében. A diákproletariátus tudatosan vesz részt abban a forradalmi munkában, melynek célja a dolgozókat uralkodó osztályra tenni. Állandó kapcsolatban vannak a munkássággal és a munkásmozgalmakkal és *jelszavuk Lenin egyik mondata: „Minden dolgozó jövőjének érdekében felszabadítani a munkásosztályt!”*

VI.

„A német ifjúság, hogy és miben látja jövőjét?” – a legjobban azok a válaszok tükrözik, melyek a „*Frankfurter Zeitung*” fenti című körkérdésére érkeztek be. A legmarkásabbakat az alábbiakban olvashatjuk: „Munka, ez a megoldás!” „Legjobb, ha az akadémikus a tanulmányi idő alatt, vagy még az előtt, praktikusán, kézzel kézben, egyforma feltételek alatt végez munkásokkal és parasztokkal fizikai munkát. Csak ezen az úton lehet a nép bizalmát megnyerni, a munkás hiányait és a paraszt nehézségeit megismerni.” „*Lemondunk a romantikáról, teljesítményekre vagyunk beállítva.* Léttjogosultságát bizonyítsa be mindenki teljesítményei által!” „Csak dolgozókat és kizsákmányolókat ismerünk. Ezért az akadémikusnak a jövőben szerényebb helyet kell elfoglalnia, mint a múltban.” „*A jövő sem a jogilag vagy gazdaságilag privilegizált osztályoké, sem a nemzeté, hanem az internationálisan összetartozó dolgozó emberiségé!*”

(Berlin)

Székelyföldi estélyeink

I. AZ ERDÉLYI FIATALOK CSIKSZEREDÁN ÉS GYERGYÓSZENTMIKLÓSON

Az Erdélyi Fiatalok bemutatkozó estélye alkalmából március 21-én este a római katolikus gimnázium tágas tornacsarnokában gyűlt össze Csíkszereda érdeklődő intelligenciája a főgimnázium és a tanítóképző növendékeivel együtt. A kicsi székely város korral haladó és kort megértő intelligenciája volt az estély fényes erkölcsi és anyagi sikerének a legfőbb biztosítéka. Jól esett találkozni és beszélgetni a lélekben mindig fiatal és ifjúi erővel dolgozni tudó idősebb generációkkal.

Estélyünk bevezető előadását *László József* sepsiszentgyörgyi ref. főgimn. tanár tartotta „Ifjúságunk válságáról”. Azután a helybeli dalárda a Csendülj dalunk c. balladát énekelte nagy fegyelmettséggel. *Vencel József*, a Helikon és Erdélyi Fiatalok pályázatain kitűnt fiatal munkatársunk Csík című dolgozatát olvasta fel. Szünet után *Debreczy Sándor* sepsiszentgyörgyi ref. főgimn. tanár A modern ember irodalmi izlése című értekezését adta elő. *Kovács Zizike* zongorán játszott a kiváló precizitással Chován K. Magyar hangulatképek c. szerzeményét. *Baumgarten-Bányai László* csíkszeredai róm. kath. főgimnáziumi tanár verseiből olvasott fel, majd *Balázs Ferenc* mészki unitárius lelkes „Az erdélyi magyar falúról”, annak gazdasági romlásáról és a kibontakozás útjairól beszélt. A közönség végig nagy figyelemmel hallgatta a majdnem éjfélig húzódó műsort. A főgimnázium és szeminárium vezetőségét és lapunk csíkszeredai barátait illeti a köszönet estélyünk sikeréért.

Másnap, március 22-én Gyergyószentmiklóson rendeztük meg estélyünket a Laurentzi-szálló nagytermében. Nagy érdeklődés nyilvánult meg itt is, pedig az általános gazdasági válságon kívül, Gyergyó különös, helyi jelentőségű gazdasági leromlása is erősen érezteti hatását a gyergyóiak lelkiületén. Úgy tűnik, mintha a külső élet bizonytalansága és a napi politi-

kával való túltelítődés hosszú időre véget vetett volna itt minden biztos, csendben folyó munkának. Éppen ezért, nagyon jóleső hír lenne, ha lapunk gyergyószentmiklósi barátai megindulhatnának programunk megvalósítása felé. Az önzetlen falú munkának már eddig is voltak lelkes munkásai Gyergyóban, akár csak Csíkszeredán. Kár, hogy az estélyünk iránt első napokban megnyilvánult izretatlan nagy érdeklődést sajnálatos félremagyarázás és felekezeti jellegű előítéletek zavarták meg az utolsó napon. A város róm. katolikus intelligenciájának egy része ezért nem jelenhetett meg estélyünkön. A hatalmas terem nagy részét harisnyás székelyek töltötték meg, ami őszinte örömeinkre szolgált.

Estélyünk prologusának tartását a helyi lelkes rendezőség felkérésére *Márton András* róm. kath. püspöki levéltárnok vállalta. Egyéb fontos elfoglaltsága miatt nem jelenhetett meg gyergyói hívei előtt s helyette *Makkay Domokos* ügyvéd tartotta meg a prologust. A transzilván gondolatról beszélt s a háború utáni erdélyi fiatalság munkájában a magyar egyetemi hallgatóság kiemelkedő szerepét méltatta. A műsor munkatársaink által adott számai nagyjában megegyeztek a csíkszeredai műsorszámokkal, csupán Balázs Ferenc beszélt a különleges gyergyói gazdasági kérdésekről. Bár felülemelkedne Gyergyó és megértené az önrevízió parancsoló szavát! Ne vádoljunk senkit sem addig a gazdasági romlásért, míg mindenki el nem hárított minden olvan okot, melyre képes saját erejéből is! *V. Vajda Böske, dr. Nagy Endre, Vajda László* és *Vákár László* Beethoven quartettet adtak elő méltó együttesben. *Málnási Antal* zenekísérettel régi magyar dalokat elevenített fel nagy sikerrel. Mindnyájan régi kedvencei a gyergyószentmiklósi magyar intelligenciának.

A katolikus leányklub agilis vezetősége és lelkes tagjai hathatósan elősegítették estélyünk ügyét. Elismerés és köszönet úgy nekik, mint mindenkinek, kik lehetővé tették gyergyói estélyünk megtartását.

László József.

II. AZ ERDÉLYI FIATALOK. SZÉKELYUDVARHELYEN ÉS OKLÁNDON

Az Erdélyi Fiatalok másik csoportja a húsvéti szünidő alatt a Székelykeresztúr, Székelyudvarhely, oklándi vonalon indult el előadásokat tartani. Mivel a keresztúri estély megrendezése elé akadályok gördültek, első alkalommal Udvarhelyen, április 14-én, tartott *Demeter János* és *Mikó Imre* megbeszélést a helybeli fiatalsággal. A megjelent nagyszámú fiatalság elhatározta, hogy megalakítja az Erdélyi Fiatalok udvarhelyi fiókját, mely további munkájában az udvarhelyi főiskolás ifjúsággal együttműködne. A bevezető munkálatok elvégzésére *Haáz Rezső* tanítóképzői tanár, *Opra Benedek* róm. kath. gimnáziumi tanár és *Köpeczy Jenő* főiskolai hallgató vállalkozott. A nagyközönség előtt Udvarhelyen első alkalommal 15-én mutatkozott be az Erdélyi Fiatalok. Az unitárius D. F. leányklub érdeme, hogy Udvarhelyen első alkalommal teret adott szereplésre az Erdélyi Fiataloknak műsoros teaestélyének keretében, melyen a helybeli iparos-kereskedő társadalom és az ifjúság nagy számmal volt képviselve, az intelligencia egyes rétegei azonban távol tartották magukat. *Köpeczy Jenő* munkatársunk ötletes bevezetője után *Mikó Imre* ismertette az Erdélyi Fiatalság programját, a generációs öntudat, erdélyiség, fajiság, szociális kérdés és a dolgozó osztályok összefogásán keresztül. *Bodrogi Balázs* érces hangon előadott magyar dalai után *Demeter János* tartott a gazdasági válság megoldási lehetőségeiről, a termelés megszerzése és az osztályalapon való tömörülés gondolatáról előadást. *Nagy Sándor* humoros novellája és *Lőrinczy Gábor* frapáns székely népballada szavallata egészítette ki a műsort, mely *Ébert Hajnalka* munkatársunk nagy sikerrel előadott magyar dalaival ért véget.

Április 16-án Oklánd egész intelligenciája, a helybeli gazdatársadalom számos tagja, s a falúsi ifjúság nagy érdeklődése mellett, zajlott le az Erdélyi Fiatalok második estélye. Az Erdélyi Fiatalok részéről *Mikó Imre* és *Demeter János* tartottak

szabadelőadást a fentemlített témákról, továbbá *Baczó Gábor* olvasott fel az Erdélyi Fiatalok pályázatán kitüntetett falútanulmányából egy részletet a hallgatóság osztatlan megértése és tetszése mellett. A helybeli dalárda *Vajda* karnagy vezetésével magyar dalokat adott pompásan elő, *Kelemtin Imre* pedig szavallatával aratott nagy sikert. Külön ki kell emelnünk *dr. Voszka Istián* bevezetőjét és konferánszait, aki az idősebb generáció megértését tolmácsolta az Erdélyi Fiataloknak. A nagyszerű estélyt egy helybeli falúsi legény *ifj. Fekete Domokos* munkatársunk beszéde fejezte be, aki egészséget és kitartást kívánt az Erdélyi Fiataloknak, hogy dolgozhassanak az erdélyi magyar falú érdekében, mert ha a falú népéért dolgoznak, egyúttal saját maguk javát is szolgálják. Az estély megrendezése *Koncz István* munkatársunk páratlan agilitásának érdeme. Úgy neki, mint az udvarhelyi D. F. leányklubnak, továbbá az udvarhelyi és oklándi hatóságoknak, akik nagy megértéssel támogatták estélyünk megrendezését, ezúttal is hálás köszönetet mondunk.

Úgy érezzük, hogy ezek az estélyeink csak bemutatkozók voltak. Hisszük, hogy mielőbb lesz alkalmunk Udvarhely megye többi falvaiba is elmenni és Székelyudvarhelyen is önálló estélyt rendezni.

Mikó Imre.

IRODALMI SZEMINÁRIUMUNK ELŐADÁSAI. Az irodalmi szeminárium előadásai 22-ikén kedden újra kezdődnek és minden hét kedden és csütörtökön 8 órakor tartanak a Székely Társaság helységében. Előadásokat tartanak: Dr. Kovács József: (Kafka Margit, Török Gyula), Nagy József: (Kosztolányi Dezső), Dánér Lajos: (Szabó Dezső), Csákány Béla: (Kassák Lajos) és ifj. Szabó Géza: (Bartók és Kodály).

FALÚSZEMINÁRIUMUNK ez évben a következő előadásokat fogja még tartani: Dr. Demeter Jenő: A falú egészségügye, Demeter Béla: A román és szász ifjúság falúmunkája, Debreczeni László: Az Erdélyi Fiatalok falúmunkájának módszere. Legközelebbi előadás ápr. 27-én.

S Z E M L E

Tisztelet Tibornak

Új öntudatra a magyar ifjúság akkor ébredt, amikor meglátta a magyar parasztot. A magyar parasztot, aki a maga életét sohasem élhette, a maga értékét soha ki nem termelhette. Holott ő a magyar társadalom sorsa, ő a magyar kultúra sorsa, ő a magyar faj sorsa.

És a magyar paraszt emberi hivatására épülő új magyar öntudatú erdélyi magyar fiataliságnak megadatott, hogy színpadon láthassa az örök Tiborcot. Nyolcvannyolc évvel vállaln érte át előttünk az örök magyar parasztot és amíg a színpadon volt, eltűntek a nézők és színészek, reflektorok és kulisszák, maga volt ott, csak ő élt, az örök magyar paraszt, örök fájdalomával, amely már minden emberé.

Kilencvenedik évének, hetvenéves színészi, hatvanéves kolozsvári színészi jubileumának ünneplésére az erdélyi magyar ifjúságot nem hívták meg. Így küldjük hát szeretetünket, tiszteletünket az örök Tiborcot megmutató Szentgyörgyi Istvának.

AZ ERDÉLYI FIATALOK ÉS AZ ERDÉLYI MAGYAR EGYHÁZAK

Az egyik legerjedtebb erdélyi magyar római katolikus lap, az *Erdélyi Tudósító* f. évi 11. számában „Egyetemi hallgatóink” c. alatt *Ksi* jellel egy cikk jelent meg. A cikk kiemeli, hogy a római katolikus egyetemi hallgató ifjúságnak szüksége van a határozott római katolikus nevelésre, majd így folytatja: „Nem kell az embernek hosszasan figyelnie, hogy meglássa az egyetemi ifjúság lelmi életének azon irányát, mely a katolikus elvek elmosódásához vezet. A kolozsvári Székely Társaság előadásai, melyeken világnézetünkkel szöges ellentétben álló előadók jutnak leggyakrabban szóhoz, az Erdélyi Fiatalok mozgalmi mind nem alkalmasak arra, hogy katolikus öntudatoságra neveljenek. A magyar ifjúságnak

össze kell tartania, ezt mi is valljuk. Azonban meg kell jelölni a kooperáció olyan módját, mely nem engedi elsikkadni a vallásos értékeket, melyek végeredményében a legerősebb támaszai, alakító erői a kulturális életnek, népnevelő erők.”

Ez a kis megjegyzés arra készlet, hogy a címben foglalt kérdéssel lapunkban legelőször ez alkalommal mi is foglalkozunk. Ha hasonló írott szavak nem is juttattak napvilágra, de folyt szóbeli intrika a lap és a Székely Társaság munkája ellen abból a szempontból, hogy egyházellenes propagandát folytat. Másfelől azonban olyan nyilatkozatok is tétettek, amelyek ennek a két, szervezetében egymástól teljesen független, ifjúsági megmozdulásnak a munkáját református felekezeti munkának minősítették. Mi úgy gondoljuk, eddigi munkánk világos, élettéljes bizonyíték volt amellet, hogy elismerjük az egyházak döntő szerepét az erdélyi magyar élet kialakulásában s hogy ebből a szempontból soha nem tettünk különbséget az egyes magyar egyházak között. Úgy látzik azonban, hogy lapunk állandó életstílusa nem volt elegendő bizonyíték fenti állításunk mellett s így kifejezetten is fel kell vetnünk ezt a kérdést, amit őszintén szólva nem szívesen teszünk, mert azon az állásponton vagyunk, hogy aki a tényekből nem tud, vagy nem akar olvasni, azt a szavak esetleg még jobban megzavarják. De ha már egy laptársunk hasábjain az idézett sorok megjelentek, egy pár írott szót mi is megkockáztatunk.

Az Erdélyi Fiatalok és a Székely Társaság előadásain szerepelhettek olyan előadók, akiknek világnézete szöges ellentétben áll a római katolikus egyház világnézetével. Ezt készséggel elismerjük. De ezeknek az előadásoknak nem is az volt a céljuk, hogy a római katolikus világnézetet propagálják, aminthogy egyetlen egyház felfogását sem propagálták. Ezt a szolgálatot felekezeti alapon álló ifjúsági

egyesületeknek kell elvégezniök. Ezek az előadások a fent megnevezett két mozgalom egyikének álláspontját sem dokumentálják. Mi meg merjük mondani egész őszintén, hogy *alakulóban* van mindkét mozgalom világnézete, amelynek meg kell születnie. Ezek az előadások mind-megannyi tükrök voltak, amelyek fényében magunkat kerestük. Az előadások egyike sem volt támadás az egyházak ellen. Mindenik előadás végén bő alkalom nyílt az ellenvélemények megmutatására. Bármelyik római katolikus ifjúnak alkalma volt arra, hogy ellentétes álláspontját kifejtse. Az előadások nyilvánosak voltak, bármelyik egyház felekezetének pásztorai megjelenhettek ott és szót emelhettek az esetleges, felfogásukkal ellentétes véleményekkel szemben.

Nekünk az az álláspontunk, hogy a magyar egyházak munkája nem légüres térben, való világtól hermetice elzárt, desztillált lelkek, hanem valóságoktól, válságoktól, bűnöktől, bizonytalanságoktól meghatározott erdélyi magyar emberek között, erdélyi magyar emberekért folyik, hogy ezeknek az életét egy magasabb világba is bele iktassa. Mi merjük mondani, hogy előadásainkkal és lapunk egész munkájával *szolgáltunk az egyházaknak*, mert tükör voltunk és vagyunk abból a szempontból, hogy megmutattuk az egyházaknak, milyen idői meghatározások alatt élnek azok az örökkévaló lelkek, akiknek örökkévaló igényeit az egyházaknak kell kielégíteniök. Theologiailag szólva, mi az általános kegyelem világát munkáljuk, a földi keretek építését vállaltuk Isten hatalmas munkatervéből, de ezzel sohasem tagadtuk le az örökkévaló célokért való küzdelmet.

Feltétlenül elismertük az egyházi jellegű ifjúsági megmozdulások, egyesületek létjogát. Sőt minden alkalommal készen állott lapunk, hogy bármelyik egyházat szolgálja ifjúsága között végzett munkájában. A római katolikus érdekeket szolgálja a római katolikus ifjúsági szervezet, ez adja meg a római katolikus ifjúság római katolikus világnézetét. Ezt sohasem tagadtuk, sőt határozottan kívántuk is. De megvagyunk győződve, hogy a különböző egy-

házak ifjúságának vannak olyan kérdései, amelyeket egy teljesebb emberi jövő érdekében csak közös fórumokon tud megoldani. Mindenik felekezet ifjúsága egyformán látja ezt. Igazán nagy kegyelme Istennek, hogy a maga egyházi igazságai öntudatosításában mindinkább erősödő különböző egyházakhoz tartozó erdélyi magyar ifjúságnak megmutatta, hogy egyházi sajátosságai letagadása nélkül is egy tud lenni magyarsága szolgálatában.

A kooperációnak az a módja, amelyet az Erdélyi Tudósító, mint, vágyat említ, amint az cikkemből is kitűnik, *a valóságban már megvan*. A főiskolai egyesületek munkájának egységes menetét, összehangolását, a hatáskörök kijelölését mi hangoztattuk legelébb. Októberi számunk vezércikke kifejezetten erről a kérdéstről szólt.

Az ú. n. felekezeti kérdésben az ifjúság megelőzte apái nemzedékét. Ezt a tényt örömmel könyvelheti el mindenik magyar egyház.

László Dezső.

A MAI EURÓPAI FIATALSÁG ÚTJA

Az *Erdélyi Helikon* 1931. évi 1., 1. és 3. számában fentti összefoglaló címen cikksorozat jelent meg. Bányai Baumgarten László a francia, dr. E. Kolbenhayer a német, Prof. Giacomo Bascopé az olasz, Weörös Gyula a svéd, észt és finn, T. Rebreanu a román, Borsódi Ferenc a jugoszláv, Jancsó Béla az erdélyi magyar, Vernon Duckworth Barker az angol, dr. Walter Maas a lengyel, Kessler Balogh Edgár a csehszlovákiai magyar és ifj. Papp Géza a magyarországi magyar ifjúságról írnak. Ezt kiegészíti a 2. számban Spectator: Az ifjúság válsága c. cikke (melyet már februári számunkban ismertettünk) és j. a. ismertetése Joachim G. Boeck-nek a Frankfurter Zeitung karácsonyi számában megjelent tanulmányáról „Az ifjú nemzedék bataillonjára”-ról. Jelentős és örvendetes számunkra, hogy a fiatal nemzedék világléte problémája ilyen szélességben nyomul előre az erdélyi magyar sajtóban, amit az Erdélyi Helikon azzal is kihangsúlyoz, hogy 1. számának szépirodalmi részében is nagy teret ad a legfiatalabb írói nemzedéknek.

A probléma egész szélességének feltárni akarása a terjedelem korlátai miatt önkéntelenül vonta maga után azt, hogy a kérdés mélységeit csak itt-ott sikerült megmutatni. A cikkek többségén érzik a habozás, hogy az ifjúsági kérdés melyik részét tárgyalja, amit a legtöbben úgy oldottak meg, hogy az ifjúság szervezeteire, gazdasági helyzetére, elhelyezkedési kérdéseire nézve szigorúan vett ismertető jellegű cikket írtak. A világnézeti kérdésekre és a generációs ellentétekre legtöbbször csak utal, míg a magyarországi, csehszlovákiai és romániai magyar ifjúságról szóló cikkek ezeket állítják a központba.

Néhány jellegzetes vonását a kérdésnek mégis össze lehet szedni a cikkekben szétosztott adatokból. Elsősorban azt a közös sajátságot, hogy a gazdasági problémák mennyire uralják mindenütt az ifjúsági kérdést és legtöbb esetben szinte főalapjai az ifjúsági szervezkedésnek. Még Franciaországban a legkevésbé súlyos e probléma, de már az angol ifjúságról szóló cikk komoly bajokról beszél. Az elhelyezkedés problémájánál hasonlóképpen közös vonás: az öreg nemzedék merev és időntúli pozíciótartása, a harmincévesek és fiatalabbak nehéz, sőt néhol reménytelen elhelyezkedési lehetőségei, ami alól a franciákon kívül leginkább az olaszok a kivételek, ahol a fascista politika a giovinezza elvéhez hűen mindent elkövet a fiatalság érvényesítésére.

Sajnálatos, hogy a világnézeti adalékokból már nem alakul ki megközelítőleg sem ilyen világos kép. Ez a kérdés a magyar ifjúságról szóló cikkeket kivéve, csaknem teljesen elsikkadt. Pedig aki elolvassa jelen számunk német és francia ifjúsági cikkeit és visszaemlékezik Balázs Ferenc könyvének frappáns megfigyeléseire, az kívülről is észreveheti a lélek legmélyéig lemenő túság és viaskodások lázát. Ezt legfeljebb Joachim G. Boeck „Az ifjú nemzedék bataillonja”-nak ismertetése reparálja kissé. Boeck látja, hogy a háborúelőtti amorfi ifjúsági mozgalmakkal szemben az új nemzedék mozgalmi (elsősorban a németre vonatkoztatja) *szociális osztályszerűek*, már csak a reménytelen elhelyezkedés miatt is. A racionalis gondolkodás a bi-

zonytalan sors érzését rejti magában, a pártok versenyfutása az ifjúságért azok belső gyengeségét és programjaik revíziójának szükségét jelenti. Boeck tanulmánya és itt-ott a többi cikkek is utalnak arra, hogy az uralkodó világnézetek csődjén az ifjúság öntudatos átértékeléshez fog: *minden* világnézetből megtartja a jövőt jelentő értéket és ezekből az elemekből építi ki gyakorlati életprogrammja lelki irányítóját, az új ideológiáját. Szeretjük volna, ha T. Rebreanu és Borsodi Ferenc cikkeiben a román és a jugoszláv ifjúság hasonló törekvéseiről is találtunk volna adatokat.

A különböző országok különböző körülményei között élő magyar ifjúság a generációs öntudatnak más-más fejlettségi fokán áll. Borsodi Ferenc keserűen jegyzi meg, hogy a jugoszláviai magyar ifjúság nem hajlamos közös feladatokra, egyéni életét éli csak, mint az egész jugoszláviai ifjúság. A magyarországi magyar ifjúságról ifj. Papp Géza megállapítja, hogy súlyosan és gátlólag determinálta a politika és a politizálás és hogy az intézményes segélyezés nem segítette szociális öntudatra. Mindemellett az elhelyezkedés kétségbeejtő nehézségei itt is kiprovokálják a generációs szervezkedést és ha még lassan, és még az ifjúság kisebb részében, de ébred a szociális felelősség a magyar paraszttal és a magyar munkással szemben, s ez teljes ideológiai átértékeléshez vezet.

A romániai magyar ifjúsági életben a generációs öntudat a tizenöt korosztály hiánya, s az élet önállóságra kényszerítése miatt egyre erősebb. Az anyagi és szellemi problémák intézményeinek szétválasztása lehetővé teszi egy egységes érdekvédelmi front kialakítását világnézeti különbségeken túl, az anyagi momentumoktól felszabadult szellemi orientálódás pedig a vizsgálódás tárgyilagosságát biztosítja. Hála Istennek, nálunk is kezd kialakulni az az új ifjúsági szellem, amely az uralkodó világnézetek egyoldalúságait látja és amely mindezek értékes elemeiből akar egy megfelelő új ideológiát alkotni.

A magyar ifjúságnak a legöntudatosabb része a csehszlovákiai. Keszler-Balogh Edgár a cikkében az ifjúság gondolkodásának kialakulását az ottani magyarság ro-

hamos elszegényedésében rejlő osztályni-vellálódásból vezeti le, amely a régi állam-nacionalizmus fogalmának népi és faji nacionalizmussá változásából jutott el a falú-hoz, mint a magyar társadalom, gazdaság és kultúra alapjához és amely egy szociá-lisan kiépített új magyar társadalom ideo-lógiáján át keresi a kapcsolatot a Duna-medence többi népének hasonlószellemű ifjúságával. A csehszlovákiai magyar ifjú-ság belső harcai csak e fejlődés *ütemét* ille-tik, de nem vonatkoznak a *lényegre*, ame-lyet illetően a konzervatív irányítás alatti diákcsoportok is lassúbb lépéssel, de köve-tik a Sarló irányát a falú-munkában és a generációs szervezkedésben.

Az Erdélyi Helikon szolgálatot tenne a probléma megértetésének, ha az ifjúsági kérdést nemcsak demonstrative és egy alkalommal, de szervesen és állandóan ismertetné a beérkezett, előttünkjáró gene-ráció szempontjából.

Jancsó Béla.

A MÁSODIK FŐISKOLÁS SZAVALÓ-VERSENYHEZ

A Székelyek Kolozsvári Társasága által magyar főiskolások részére rendezett második szavalóverseny eredményéről mult számunkban már beszámoltunk. A szavaló-verseny kötött volt, a jury által kiválasztott 31 vers (lásd ez évi 2. számunkat) közül választhatott a jelentkező. A versek nagy számát indokolja az, hogy a jury a magyar líra gazdag értékeiből minél több-re akarta a figyelmet ráirányítani, költők-re és versekre, akiről az iskolában nem hallott semmit, vagy nem eleget, vagy aki-ket az irodalomtörténet is elhanyagolt. Másrészt a különböző szavaió-stilusok szempontja is érvényesült a versek kivá-lasztásánál, hogy minél többen találják meg az egyéniségüknek megfelelő szavaló stílusú verset. – A kötött szavalóverseny így az irodalmi érdeklődés iránya mellett a szavalóképességre és szavalásbeli jártas-ságra is érdekes tanulságokat nyújt.

Az irodalmi tanulságok kedvezőek. Nem igazolódik belőlük az egyoldalú modernség sokszor hangoztatott vádja és az egyoldalú konzervativségé is. Csokonai,

Berzsényi, Vörösmarthy és Petőfi éppúgy megkapták szavalóikat, mint Ady és mint az erdélyiek közül Tompa László és Szent-imrei. Külön öröm, hogy az I. díjat Muzs-nay Béla Tóth Árpádnak, ennek a tragikus sorsú, alig ismert, az irodalomtörténet ál-tal bűnösen elhanyagolt nagy magyar köl-tőnek, „Fénylő búzaföldek között” című versének szavalásával nyerte meg, s ez az örökértékű magyar vers az ő hozzásimuló interpretálásával mélyen megragadta a nagyrészt főiskolás hallgatóságot. Sajnálatos viszont, hogy Aranynak, Vajda János-nak és Reményiknek nem akadt szavalója.

A szavalásra vonatkozó tanulságokat a jury nevében *György Dénes* néhány mon-datban összefoglalta, s a szavalás lényegét a pözmentes közvetlenségben jelölte meg. Elemi, primitív előadói hibák és pózoló patétizmus, amely sokszor a színészkedé-sig csapott, mutatták, hogy a jelentkezők jó része nem látja világosan, hogy a *szavalás a szó művészete, nem a mozdulaté*, hogy továbbá a versnek nem a felépítését, rimeit, alliterációját, külső zenéjét, hanem *belső metafizikai lényegét* kell megéreztet-nie a rimek és ritmusok formáin át. Az elő-adóiskola hiányzik legtöbbször, aminthogy hiányzik az egész mai fiatal generációnál. Nincs önképzőkör a középiskolákban, amely a multban hatalmas nevelő tényező volt még ott is, ahol nem eléggé öntudatos vezetők irányították. Nincs önképzőkör – és sajnos, nem látjuk a harcot, amelyet ezért a fontos intézményért az illetékesek folytatnának és nem látjuk az ezt pótló, intézményes munkát sem. – Jó előadókra nemcsak a művészetnek, de az erdélyi ma-gyarság belső közéletének is szüksége van, aminthogy az országos közéleti képvisel-teink sem lehetnek el nélkülük. Amit az iskola nem tehet meg, azt meg kell tennie a társadalmi egyesületeinknek széleskörű és szívós munkával. De hol van a tervsze-rűség, amely közös kultúrprogramot ad-jon nekik és hol az akaraterő, amely a ne-héz álomból felriassza, vagy a céltalan vi-dékies műsoroknak irányt és erőt adjon?! Bármilyen nagyok iskolánkivüli nép s tár-sadalomnevelő feladataink, meglévő kere-teink közt szerves és alapos munkával el lehetne végezni mindent, s ahol szükséges,

uj kereteket is lehetne állítani. Nem kell ehhez sem pénz, sem hivatali tekintély, csak hozzáértés és önzetlenség és szívós

akarát. Vagy talán éppen ezek hiányoznak belőlünk?

Jancsó Béla

FALÚ-MUNKA

Falúfejlődés.

Irta: Szigethi Béla.

Az erdélyi magyar falvak fennmaradása létkérdésünk, mert az itt még kezünkben levő föld és az azon élő magyarok megmaradása, vagy elveszése határozza meg azt, hogy leszünk-e tovább is, vagy sem.

Ezért minden lehetőséget meg kell ragadnunk arra, hogy birtokainkat és magyarjainkat megtartsuk. Észszerű berendezéssel lehetővé tehetjük, hogy a magyar falvak még legalább egy félannyi embert tudjanak eltartani, mint most, vagy a falú feleslegét az erdélyi városokban helyez-zük el.

Ezt az észszerű berendezést a különböző szövetkezetek megalakítása és munkája indíthatja be. Mert ma már szinte lehetlenné vált, hogy az egyes gazdák egymástól függetlenül tudják értékesíteni a terményüket és beszerezni a szükségleteket. Ezért kell nekünk lehetőleg egész Erdélyben megszerveznünk a szövetkezeti egységet *saját erőnkől, saját hasznunkra*.

Nem akarok erre vonatkozólag elvi, elméleti megállapításokat adni, csupán egy példával akarom megvilágítani, hogy szükséges és hasznos ez az egység:

Rugonfalva, Udvarhely megye. Lélekszám 670, magyar 670, ref. 629, unit. 34, kath 5, luth. 2. – A község határa 2700 h., ebből 700 h. művelhetetlen. A többi 2000 h. is gyenge. Pusztán a magánúton való értékesítésből, úgyszintén a régebbi földművelési és állattenyésztési rendszer alapján megélni nem lehetett. A falú kezdett az adósságba mindjobban belesülyedni. Akkor a fiatal tanító megszervezte a „Rugonfalvi tejszövetkezet”-et. Itt naponként 800–1000 liter tejet dolgoznak fel és küldik vaj alakjában (napi 35–40 kg.) Bukarest, Ploesti, Konstanza és más regáti

városokba. A küldemény postán, *utánvét-tel* történik, ami a hitelt és az esetleges zavarokat kizárja. Elsőrangú vaját gyártanak és így drágábban adják, mint mások, az mégis nagyon keresett. 1928-ban a forgalom 1,387.000 L, míg 1929-ben 1,296.000 L (a vajárak esése miatt). 1929-ben az 1,296.000 L-ből a gazdák 1,087.000 L-t kaptak kézhez.

Literenként átlag 5.45 L jövedelem esett. Ez lehetővé tette, hogy a gazdának a háziszükségleten felüli tejproduktumot nem kellett a városba vinniök és ezzel időt veszíteniök, továbbá az átlag 5.45 L mellett a savóból is arányosan kapnak, amit állattartásra használhatnak fel.

A tejszövetkezettel szoros kapcsolatban áll a hitelszövetkezet, az állatbiztosítási és lóheremagértékesítő szövetkezet. A hitelszövetkezetnek 181 tagja van, 1926-ban alakult; ezt is a közszükséglet hozta létre. Csak így akadályozhatták meg, hogy az amúgyis kevés pénzük ne menjen ki a falúból. Alaptőke 110.000 L. 1929-ben 4,200.000 L a forgótőke három lezárásban (4 havonként). 1930 júniusig a forgótőke 2,400.000 L volt. Betét 16 százalék, kihelyezés 22 százalék. A hitelszövetkezet a kolozsvári gazdasági és a segesvári szász bankkal áll kapcsolatban. Az utóbbival az összeköttetést azért is fel kellett venniök, mivel egy gyorsabb pénzszerzésnél a magyar bankok nem adtak még 16 százalékra sem kölcsönt, míg ez adott. Bethfalva, Kis- és Nagykedde egy része is idejön kölcsönért.

A tej- és hitelszövetkezet segítségével a gazdák pár év alatt 220 h. földet tudtak más határokból megvásárolni.

Az állatbiztosítási szövetkezet és a lóheremag együttes értékesítése, valamint a

mütrágya együttes, nagybani beszerzése a gazdák előnyét szolgálja.

A szövetkezeti élet kulturális és társadalmi téren is eredményeket tud felmutatni: Saját házában elhelyezte az elemi iskola egyik osztályát és azt fenntartja; 487 könyvből álló népkönyvtára van; kuglipályát csinált, amelynek szabályai közt áll, hogy istentisztelet ideje alatt kuglizni nem lehet; több politikai és gazdasági lapot járát, segélyezi a fűvöszenekart stb.

A szövetkezeti élet megszervezése eredményezte, hogy míg azelőtt nem volt ritka a kivándorlás, ma ez *teljesen megszűnt*. A cselédek is inkább tanulási szempontból és csak a közeli városokba mennek.

Gazdasági tekintetben ez a székely község felfelé halad, de sajnos az erkölcsi alappal nem bíró világnézeteknek itt is akadnak hívei.

Láthatjuk, hogy hol és hogyan kell nekünk, a főiskolás ifjúságnak dolgoznunk. Nekünk kötelességünk, hogy terjesszük azokat az eszméket, gondolatokat és már gyakorlatban is kipróbált módokat, amelyek megmenthetik egzisztenciális, kulturális és egyéb érdekeinket és értékeinket; azokat a társadalmi elveket, amelyek ma olyan elemi erővel és *teljes joggal* törnek fel. De itt sohasem szabad elfelejtenünk a társadalmi felépítésnek azt az etikai alapelvét, hogy „ami a másé, ne kívánd.”

EGYESÜLETI ÉLET

A DÁVID FERENC EGYLET IFJÚSÁGI KÖRÉNEK intellektuel bizottsága 1931 március 28-án tartott gyűlést, melyen az unitárius főiskolai hallgatóság nagy számmal vett részt. Az „Erdélyi Fiatalok” meghívott előadója *Jancsó Béla* tartott előadást az ifjúsági problémáról dr. Imre Lajos „Az ifjúság válsága” és Makkai Sándor „Magunk revíziója” c. munkái alapján. Az előadás lélektani és társadalmi horizontba állította be az ifjúságot, mint minden kor és közösség központi problémáját és rámutatott arra, hogy milyen új lelki alkattal tud az ifjúság a reá váró feladatoknak megfelelni. A nagyhatású előadást hosszas vita követte, melyen számos elvi kérdés jutott el a tisztuláshoz. Az előadássorozat további pontjaiként *László Dezső* fog az erdélyi magyar ifjúság feladatairól, *Mikó Imre* pedig az unitárius főiskolai hallgatók problémáiról előadást tartani.

A D. F. E. I. K.-ök EGYETEMES SZERVEZETÉNEK választmánya legutóbbi gyűlésén elhatározta, hogy az ifjúsági munka megkönnyítésére segédkönyvszerű *tájékoztatót* ad ki, mely a D. F. kör, története, szervezete és külföldi kapcsolatain túl részletesen fog a falusi ifjúsági, Kvári munka, az iparoskereskedő ifjúság szervezése, az intellektuel ifjúság foglalkoztatása és leányegyleti munka kérdéseivel foglalkozni. Az idei konferenciát augusztus 26 és 31 között *Nyárádszentlászlón* fogja az Egyetemes Szervezet megrendezni egy marosvásárhelyi és csíkfalvi ifjúsági nappal egybekötve.

A SZÉKELYEK, KOLOZSVÁRI TÁRSASÁGÁNAK IFJÚSÁGI BIZOTTSÁGA által

rendezett közgazdasági és társadalomtudományi szemináriumában az elmúlt hónapban a következő előadásokat tartották: Márc. 5-én dr. *Bernád Ágoston* az erdélyi magyarság közgazdasági feladatairól, márc. 9-én dr. *Gyárfás Elemér* szenátor Erdély közgazdaságáról (román és szász vonatkozásban), márc. 13-án dr. *Bernád Ágoston* az erdélyi magyarság közgazdasági feladatairól II., márc. 26-án dr. *Harmath János* „A szövetkezeti gazdálkodás, altruista töképeződés és diáksegélyezés” címén, márc. 27-én *Balázs Ferenc* a szövetkezeti eszme jelentőségéről az erdélyi magyarság közgazdasági életében.

A szeminárum befejező előadását ápr. 30-án dr. *Nagy Endre* (A szövetkezet eszme története) tartja. – A Bizottság, márc. 24-én ismeretterjesztő előadást rendezett, amelyen dr. *Lakatos Imre* tartott felolvasást „A modern fizika problémái” címen.

VÉGZETT TÁRSAINK: *Mágori Jenő* jogi doktorrá, *Székely Emiliát* államtudományi doktorrá avatták a kolozsvári I. Ferdinánd tudományegyetemen. Gratulálunk.

Felelős szerkesztő és kiadó:

DR. JÁNOS GÁSPÁR.

AZ ERDÉLYI FIATALOK

minden magyar fiatal anyagi
és szellemi érdekeiért küzd

◀|| Fizessetek elő és gyűjtsetek előfizetőket! ||▶

A SZÉKELYEK KOLOZSVÁRI TÁRSASÁ-
GÁNAK IFJÚSÁGI BIZOTTSÁGA márc. 21-
én este rendezte meg első műsoros főiskolás
teaestélyét. *Jancsó Béla* biz. elnök bevezető
szavaiban utalt arra, hogy az estélyek műso-
rainak feladata teret adni az ifjúság önálló
szereplésének. *Brandt Éva* Aprily-
Opitz Mártonhoz és Reményik: Ki tudja? c. ver-
seit szavalta el. *Biliczky Mária* hegedűn ját-
szott, zongorán kísérte *ifj. Szabó Géza*, *Ba-
czó Gábor* „Högyszövetség” c. eredeti szék-
ely monológiát adta elő, *Antal Gusztáv*
Tóth Árpád: Fénylő búzaföldek között és
Tetemrehívás c. verseit szavalta, végül Kórodi
Ferenc énekelt saját dalaiból a diákzene-
kar kíséréte mellett. – Az élénk tetszéssel fog-
adott műsor után reggelig tartó tánc követ-
kezett. – Az Ifjúsági Bizottság május hó ele-
jén még egy műsoros teaestélyt rendez.

SZERKESZTŐI HIR: *Haáz Jolán Szé-
kelyudvarhely. A gyűjtött 13 előfizető di-*

*jait megkaptuk. Fogadja hálás köszönetün-
ket lelkes munkájáért.*

POSTÁN ÉRKEZETT ELŐFIZETÉSEK
NYUGTÁZÁSA, 1931 április 20-ig:

Nagyszebeni Polgári Kör, dr. Bernády
György, dr. Virányi Elemér, Országos Ma-
gyar Párt Aradi Tagozata 200-200 L.

Papp Árpád, Urus Lázár, Lurtz Walter
50-50 L.

Fodor Dezső, Mara Gizella, Péterfy Ká-
roly, Tárczy Béla, Bodola Izabella, Szócs
Lajos, Schmidt Gyula, dr. Nagy György,
Kimpel Flóris, László Kálmán, Deák Berta
100-100 L.

Moes Alfréd 7 P.
Ferencz József (joghallgató) 80 L.
Főnyad Dezső, Huszár Vera 5-5 P.
Dr. Gidófalvy Pál 297 L.
Dr. Veres Gyula 10 P.

Megjelent:

Az Erdélyi Fiatalok Falu-Füzetei 1 száma
Gyallay-Pap Zsigmond:
„A nép és az intelligencia”

c. tanulmánya, amelyet kiadásra dr. Paál Árpád ajánlott. A kötet 70 oldalas
könyv. **Ára csak 20 Lei.** Kapható és megrendelhető kiadóhivatalunkban
Str. Iuliu Maniu (volt Szentegyház-utca 8.)

Május-junius folyamán megjelennek a sorozat következő számai:

2.szám. **Bernád Ágoston:** Gazdasági feladataink **Ára 20 Lei**

3. szám. **Koós Károly:** Népművészetünk és iránta való feladataink
Ára 20 lei

4. szám. **Hogyan tanulmányozzam a falú életét?**
(Kérdő-ív a falú-munkásoknak) **Ára 5 lei**

Minden öntudatos erdélyi magyar, aki tudja, hogy az erdélyi magyar falú sorsa
az erdélyi magyarság sorsa, pártolja előfizetésével a tudományos falú-munka
szempontjából nélkülözhetetlen sorozatunkat.

Hatszáz előfizető biztosítja egy szám megjelenését.

Van hatszáz erdélyi magyar, aki érzi a falú-munka fontosságát?